

Sygn. akt III AUa 869/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 listopada 2015 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Maria Sałańska - Szumakowicz (spr.)
Sędziowie:	SSA Jerzy Andrzejewski SSO del. Maria Ołtarzewska
Protokolant:	stażysta Sylwia Gruba

po rozpoznaniu w dniu 6 listopada 2015 r. w Gdańsku

sprawy P. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o prawo do emerytury pomostowej

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku VIII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 2 kwietnia 2015 r.,
sygn. akt VIII U 1334/14

oddala apelację.

SSO del. Maria Ołtarzewska SSA Maria Sałańska - Szumakowicz SSA Jerzy Andrzejewski

Sygn. akt III AUa 869/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 12. czerwca 2014 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. odmówił P. S. prawa do emerytury pomostowej, ponieważ w jego ocenie ubezpieczony nie udowodnił 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych oraz 15 lat wykonywania pracy w warunkach szczególnych.

Ubezpieczony odwołał się od powyższej decyzji wnosząc o jej zmianę i przyznanie prawa do emerytury pomostowej.

W odpowiedzi na odwołanie pozwany wniósł o jego oddalenie.

Wyrokiem z dnia 2 kwietnia 2015 r. Sąd Okręgowy w Gdańsku VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w punkcie 1 zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał P. S. prawo do emerytury pomostowej, poczynając od 1 grudnia 2014

r. i w punkcie 2 stwierdził, iż pozwany nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji w sprawie. Uzasadniając swoje stanowisko Sąd wskazał, że P. S., urodzony (...), w dniu 19 marca 2014 r. złożył do ZUS wniosek o emeryturę pomostową.

W toku postępowania przed organem rentowym ubezpieczony udowodnił 25 lat, 9 miesięcy, 1 dzień okresów składkowych i nieskładkowych, w tym 7 lat, 8 miesięcy, 25 dni pracy w warunkach szczególnych. Nadto, ubezpieczony nie jest członkiem OFE, ukończył 60 lat i rozwiązał stosunek pracy.

Pozwany, zaskarżoną w niniejszym postępowaniu decyzją odmówił ubezpieczonemu prawa do emerytury pomostowej

Weryfikując trafność decyzji pozwanego, Sąd przeprowadził postępowanie dowodowe, w ramach którego ustalił, że w okresie od dnia 18 kwietnia 1984 r. do dnia 5 lipca 1984 r., od dnia 28 sierpnia 1984 r. do dnia 18 stycznia 1985 r., od dnia 13 maja 1985 r. do dnia 8 października 1985 r., od dnia 1 listopada 1986 r. do dnia 15 sierpnia 1987 r., od dnia 16 kwietnia 1988 r. do dnia 28 stycznia 1989 r. (łącznie 2 lata 6 miesięcy i 23 dni) skarżący był zatrudniony za pośrednictwem (...) sp. z o.o. u armatorów zagranicznych na stanowisku starszego marynarza na statkach. W tym czasie osobiście stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę na statkach żeglugi morskiej, jako członek załóg tych statków. Za okresy te (...) sp. z o.o. odprowadziła za ubezpieczonego składki na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne.

W okresie od 28 sierpnia 1979 r. do 1 kwietnia 1984 r. (4 lata, 7 miesięcy, 5 dni) i od 25 kwietnia 1989 r. do 28 lutego 1990 r. (10 miesięcy, 4 dni) wnioskodawca był zatrudniony w (...) jako marynarz. W tym czasie wnioskodawca opłacał składki (okresy zaliczone do ogólnego stażu pracy). W powyższych okresach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę na statkach żeglugi morskiej, jako członek załóg tych statków.

W okresie od 2 kwietnia 1992 r. do 12 grudnia 1992 r. skarżący był zatrudniony na statkach morskich, jako marynarz u armatora włoskiego T. z tym, że za okres od 2 kwietnia 1992 r. do 31 sierpnia 1992 r. nie uiścił składek na ubezpieczenia społeczne. Uiścił je natomiast dobrowolnie za okres od 1 września 1992 r. do 12 grudnia 1992 r. (3 miesiące 12 dni) - pozwany zaliczył ten okres do ogólnego stażu.

W powyższym okresie zatrudnienia, tj.: od 1 września 1992 r. do 12 grudnia 1992 r. (3 miesiące 12 dni) ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę na statkach żeglugi morskiej, jako członek załóg tych statków.

Ubezpieczony był zatrudniony za pośrednictwem (...) u armatorów zagranicznych, jako marynarz na statkach żeglugi morskiej w okresach od 18 stycznia 1993 r. do 10 lipca 1993 r. (5 miesięcy, 23 dni), od 6 kwietnia 1994 r. do 31 lipca 1994 r. (3 miesiące 26 dni), od 1 sierpnia 1994 r. do 30 stycznia 1995 r. (5 miesięcy 30 dni), w których były odprowadzane za niego składki na ubezpieczenia społeczne.

P. S. w powyższych okresach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę na statkach żeglugi morskiej, jako członek załóg tych statków

Ubezpieczony był zatrudniony za pośrednictwem (...) M. (...) u armatorów zagranicznych, jako marynarz na statkach żeglugi morskiej w okresie od 28 sierpnia 1993 r. do 3 grudnia 1993 r. (3 miesiące, 6 dni), w których były odprowadzane za niego składki na ubezpieczenia społeczne.

P. S. w powyższym okresie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę na statkach żeglugi morskiej, jako członek załóg tych statków.

W okresie od 16 czerwca 2005 r. do 5 stycznia 2006 r. (6 miesięcy 21 dni), od 20 lutego 2006 r. do 21 sierpnia 2006 r. (6 miesięcy 2 dni), od 2 grudnia 2007 r. do 30 kwietnia 2008 r. (4 miesiące 29 dni) wnioskodawca był zatrudniony za pośrednictwem (...) G. u armatorów zagranicznych, jako marynarz na statkach żeglugi morskiej i wykonywał prace w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Okres wykonywania pracy w (...) G. zaliczony został przez pozwanego do ogólnego stażu pracy.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy zważył, że art. 49 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2015 r., poz. 965) określa wyjątek od zasady sformułowanej w art. 4 pkt 6 oraz art. 5-12, zgodnie z którym prawo do emerytury pomostowej przysługuje wyłącznie osobom, które wykonywały pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 powołanej ustawy, po jej wejściu w życie, tj. po dniu 31 grudnia 2008 r.

W myśl tego przepisu z prawa do emerytury pomostowej mogą skorzystać również osoby niespełniające tego warunku, które w dniu wejścia w życie ustawy o emeryturach pomostowych osiągnęły wymagany przez art. 4 i art. 5-12 ustawy okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze. Podkreślenia wymaga fakt, że na podstawie art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych prawo do emerytury pomostowej przysługuje wyłącznie osobom, które przed dniem 1 stycznia 2009 r. osiągnęły wymagany okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Przy ustalaniu okresu uprawniającego do emerytury pomostowej, o którym mowa w art. 49 pkt 3, nie uwzględnia się bowiem okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 32 i 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Jest to wyraz realizacji ogólniejszej zasady, na której opiera się ustawa o emeryturach pomostowych, zgodnie z którą prawo do emerytury pomostowej przysługuje wyłącznie osobom, które w okresie swojej kariery zawodowej wykonywały pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze zdefiniowaną w art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych.

Istota sporu w sprawie sprowadzała się do ustalenia, czy ubezpieczony spełnia warunki do przyznania emerytury pomostowej w trybie art. 4 w zw. z art. 49 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r., tj. czy udowodnił 15 lat pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych.

Z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie wynika, że w okresach spornych ubezpieczony wykonywał prace w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy pomostowej, zgodnie z załącznikiem nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych pkt 23, tj. prace na statkach żeglugi morskiej.

Sąd zaznaczył, że pozwany nie kwestionuje tego, że w okresach spornych ubezpieczony wykonywał prace na statkach żeglugi morskiej.

Zsumowanie okresów pracy w szczególnych warunkach (od 18 kwietnia 1984 r. do 5 lipca 1984 r., od 28 sierpnia 1984 r. do 18 stycznia 1985 r., od 13 maja 1985 r. do 8 października 1985 r., od 16 listopada 1986 r. do 15 sierpnia 1987 r., od 16 kwietnia 1988 r. do 28 stycznia 1989 r. (2 lata 6 miesięcy i 23 dni) – (...) sp. z o.o.; od 28 sierpnia 1979 r. do 1 kwietnia 1984 r. (4 lata, 7 miesięcy, 5 dni) i od 25 kwietnia 1989 r. do 28 lutego 1990 r. (10 miesięcy, 4 dni) – (...); od 1 września 1992 r. do 12 grudnia 1992 r. (3 miesiące 12 dni) – armator włoski T.; od 18 stycznia 1993 r. do 10 lipca 1993 r. (5 miesięcy, 23 dni), od 6 kwietnia 1994 r. do 31 lipca 1994 r. (3 miesiące 26 dni), 1 sierpnia 1994 r. do 30 stycznia 1995 r. (5 miesięcy 30 dni) - (...); od 28 sierpnia 1993 r. do 3 grudnia 1993r. (3 miesiące, 6 dni) - (...) M. (...); od 16 czerwca 2005 r. do 5 stycznia 2006 r. (6 miesięcy 21 dni), od 20 lutego 2006 r. do 21 sierpnia 2006 r. (6 miesięcy 2 dni), od 2 grudnia 2007 r. do 30 kwietnia 2008 r. (4 miesiące 29 dni) - (...) G. - w łącznym wymiarze 11 lat 4 miesięcy z okresem uznanym przez ZUS, co daje 19 lat, 25 dni okresu pracy w szczególnych warunkach.

Odnosząc się do argumentacji pozwanego, że podmioty kierujące do pracy za granicą, które wystawiły przedłożone przez powoda zaświadczenia o wykonywaniu pracy w szczególnych warunkach m.in. MAG, nie mogą być uznane za płatnika składek, o których mowa w art. 2 pkt 2 ustawy o emeryturach pomostowych, jak i za podmiot uprawniony do wystawiania zaświadczeń na podstawie art. 51 ustawy o emeryturach pomostowych, bo zdaniem pozwanego ubezpieczonego nie łączył z tymi podmiotami stosunek pracy, jak również ubezpieczony nie był ich pracownikiem i nie podlegał obowiązkowym ubezpieczeniom, ale opłacał składki dobrowolnie - nie można zgodzić się z takim stanowiskiem ZUS.

Zgodnie z dominującą linią orzecniczą, którą adaptuje m.in. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 15 maja 2014 r. w sprawie III AUa 2759/13: zaliczenie do okresu pracy w szczególnych warunkach okresów wykonywania za

granicą u zagranicznych pracodawców prac wymienionych w wykazach stanowiących załączniki do ustawy z 2008 r. o emeryturach pomostowych, zależy od uznania tych okresów za okresy składkowe.

ZUS zaliczył sporne okresy ubezpieczenia społecznego do okresów składkowych przy ustalaniu ogólnego stażu ubezpieczonego.

Z materiału dowodowego wynika, że w okresach spornych ubezpieczony wykonywał prace w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy pomostowej, tj.: prace na statkach żeglugi morskiej. ZUS zresztą nie kwestionuje powyższego faktu.

Uwzględniając treść art. 2 pkt 2 ustawy o emeryturach pomostowych, Sąd uznał, że nie ulega wątpliwości, iż (...) w G., jak i pozostali pośrednicy wskazani w stanie faktycznym byli w spornym okresie zatrudnienia ubezpieczonego, jednostką organizacyjną, która pozostawała z nim w stosunku prawnym uzasadniającym objęcie ubezpieczonego ubezpieczeniami społecznymi, a zatem jest pracodawcą w rozumieniu art. 4 pkt 2 lit. a ustawy systemowej, a co za tym idzie, wbrew stanowisku organu rentowego posiada status prawny płatnika składek. W konsekwencji (...) w G. uznać należy za podmiot uprawniony do wystawienia zaświadczeń na mocy art. 51 ustawy o emeryturach pomostowych.

Zgodnie z art. 2 pkt 3 ustawy o emeryturach pomostowych, za pracownika należy uważać nie tylko ubezpieczonego, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1 oraz art. 8 ust. 1, 2 lit. a i ust. 6 pkt 2 ustawy systemowej, podlegającego ubezpieczeniu emerytalnemu z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, ale także ubezpieczonego, który przed dniem wejścia w życie ustawy z tytułu pracy w warunkach szczególnych podlegał ubezpieczeniu społecznemu lub zaopatrzeniu emerytalnemu.

W kontekście zaprezentowanych rozważań nie ulega wątpliwości, że ubezpieczony podlegał ubezpieczeniu społecznemu lub zaopatrzeniu emerytalnemu w spornych okresach, albowiem opłacał składki na ubezpieczenie społeczne.

W związku z tym, że ubezpieczony spełnił wszystkie przesłanki warunkujące nabycie prawa do emerytury pomostowej, w tym wykazał, iż legitymuje się łącznym okresem pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych, na dzień 1 stycznia 2009 r. przekraczającym wymagane 15 lat, Sąd w punkcie I wyroku na mocy art. 477 § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał P. S. prawo do emerytury pomostowej poczynając od dnia 1 grudnia 2014 r.

W punkcie drugim wyroku Sąd Okręgowy uznał, iż pozwany nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji z uwagi na to, że dopiero przeprowadzenie obszernego postępowania dowodowego w toku postępowania przed sądem, w tym w szczególności dopuszczenie dowodu z załączonych do akt sprawy dokumentów, pozwoliło na uznanie, że ubezpieczony spełnia przesłanki do przyznania świadczenia emerytalnego zgodnie z jego wnioskiem.

Apelację od wyroku wywiódł pozwany zaskarżając go w części, tj. w pkt 1, zarzucając naruszenie art. 49 w zw. z art. 51 ustawy o emeryturach pomostowych poprzez przyjęcie, iż wnioskodawca spełnił wszystkie warunki do przyznania prawa do emerytury pomostowej.

Wskazując na powyższe pozwany wniósł o zmianę wyroku w zaskarżonej części i oddalenie odwołania, względnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd I instancji.

Uzasadniając swoje stanowisko pozwany wskazał, że we wskazanych przez Sąd okresach zatrudnienia ubezpieczonego za pośrednictwem (...) w G. u armatorów zagranicznych, za pośrednictwem (...) świadczył on pracę na statkach obcych bander. Ubezpieczony nie był delegowany do pracy za granicą przez pracodawcę polskiego lub zarejestrowanego w Polsce a jedynie przez firmy, które zajmowały się kierowaniem polskich marynarzy do pracy za granicą u obcych armatorów względnie samodzielnie opłacał składki na ubezpieczenie społeczne.

Wnioskodawca nie był związany stosunkiem pracy z firmą kierującą do pracy za granicą, a zatem firmy tej nie można uznać za płatnika składek, o którym mowa w art. 2 pkt 2 ustawy o emeryturach pomostowych, jak i za podmiot uprawniony do wystawiania zaświadczeń dotyczących wykonywania pracy w szczególnych warunkach. A skoro tak, to brak jest możliwości uwzględnienia do okresów pracy w szczególnych warunkach, a tym samym do stażu ubezpieczeniowego, uprawniającego do emerytury pomostowej, okresów pracy polskiego marynarza u armatora zagranicznego do którego został skierowany przez zakład, nie będący jego pracodawcą.

Nadto, pozwany zaznaczył, że w jego ocenie brak jest również podstaw do uwzględnienia okresu pracy w szczególnych warunkach z tytułu zatrudnienia w (...) od 28 sierpnia 1979 r. do 1 kwietnia 1984 r. (4 lata, 7 miesięcy i 5 dni), ponieważ ubezpieczony nie przedłożył świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach na podstawie art. 51 ustawy.

Poza tym, Sąd nie przeprowadził postępowania dowodowego na okoliczność pracy ubezpieczonego w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ustawy oraz nie wskazał do jakiego rodzaju prac uwzględnia zatrudnienie ubezpieczonego w tym okresie.

Mając na uwadze powyższe - zdaniem pozwanego - apelacja w zaskarżonej części jest zasadna.

W odpowiedzi na apelację wnioskodawca wniósł o jej oddalenie.

Sąd Apelacyjny, zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego nie zasługuje na uwzględnienie. Nie zawiera bowiem zarzutów skutkujących koniecznością zmiany bądź uchylenia zaskarżonego wyroku.

Warunki nabycia prawa do emerytury pomostowej normuje art. 4 oraz art. 49 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. Nr 237, poz. 1656 ze zm.). Przepis art. 4 ustawy nie ma bezpośredniego w sprawie zastosowania, a to wobec niespornego faktu, iż ubezpieczony po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust 1 i 3 ustawy, tj. nie spełnił warunku określonego w ust 6 art. 4 ustawy. Przepis art. 49 ustawy ma natomiast charakter przepisu dostosowawczego i jego zadaniem jest umożliwienie przejścia na emeryturę pomostową osobom, które po dniu wejścia w życie ustawy nie spełniły warunku wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze określonej w wykazach 1 i 2. W dniu wejścia w życie spełniły jednak wszystkie pozostałe warunki.

Niesporne jest, iż ubezpieczony wypełnił warunki określone przepisem art. 49 pkt 1, art. 4 pkt 1,3-5, 7 ustawy. Przedmiotem sporu było więc wyłącznie spełnienie przez niego przesłanki wymaganego dla uzyskania prawa do emerytury pomostowej 15-letniego stażu pracy w warunkach szczególnych na dzień wejścia w życie ustawy, czyli na dzień 1 stycznia 2009 r. (art. 49 pkt 2 i 3 w związku z art. 4 pkt 2 ustawy w zw. z art. 57). W ramach powyższego konieczne było rozstrzygnięcie, czy do stażu pracy w warunkach szczególnych można ubezpieczonemu zaliczyć sporne okresy zatrudnienia u armatora zagranicznego za pośrednictwem (...) w G.: w okresie od dnia 18 kwietnia 1984 r. do dnia 5 lipca 1984 r., od dnia 28 sierpnia 1984 r. do dnia 18 stycznia 1985 r., od dnia 13 maja 1985 r. do dnia 8 października 1985 r., od dnia 1 listopada 1986 r. do dnia 15 sierpnia 1987 r., od dnia 16 kwietnia 1988 r. do dnia 28 stycznia 1989 r.; w (...) od 28 sierpnia 1979 r. do 1 kwietnia 1984 r. (4 lata, 7 miesięcy, 5 dni) i od 25 kwietnia 1989 r. do 28 lutego 1990 r. (10 miesięcy, 4 dni); u armatora włoskiego T. od 1 września 1992 r. do 12 grudnia 1992 r. (3 miesiące 12 dni); za pośrednictwem (...) od 18 stycznia 1993 r. do 10 lipca 1993 r. (5 miesięcy, 23 dni), od 6 kwietnia 1994 r. do 31 lipca 1994 r. (3 miesiące 26 dni), od 1 sierpnia 1994 r. do 30 stycznia 1995 r. (5 miesięcy 30 dni); za pośrednictwem (...) M. S. od 28 sierpnia 1993 r. do 3 grudnia 1993 r. (3 miesiące, 6 dni); za pośrednictwem (...) G. od 16 czerwca 2005 r. do 5 stycznia 2006 r. (6 miesięcy 21 dni), od 20 lutego 2006 r. do 21 sierpnia 2006 r. (6 miesięcy 2 dni), od 2 grudnia 2007 r. do 30 kwietnia 2008 r. (4 miesiące 29 dni).

W ocenie Sądu Apelacyjnego, we wskazanym powyżej zakresie Sąd Okręgowy przeprowadził stosowne postępowanie dowodowe, a w swych ustaleniach i wnioskach nie wykroczył poza ramy swobodnej oceny wiarygodności i mocy dowodów wynikające

z przepisu art. 233 k.p.c., nie popełnił też uchybień w zakresie zarówno ustalonych faktów, jak też ich kwalifikacji prawnej, które mogłyby uzasadnić ingerencję w treść zaskarżonego orzeczenia. W konsekwencji, Sąd odwoławczy oceniając, jako kompletne i prawidłowe ustalenia faktyczne oraz rozważania prawne dokonane przez Sąd pierwszej instancji uznał je za własne, co oznacza, że zbędnym jest ich szczegółowe powtarzanie w uzasadnieniu wyroku Sądu odwoławczego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1998 roku, sygn. akt I PKN 339/98, OSNAPiUS z 1999 roku, z. 24, poz. 776).

Sąd Apelacyjny przypomina, iż w myśl przepisu art. 6 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, stosowanego z mocy przepisu art. 28 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych (art. 117 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS), okresami składkowymi są okresy ubezpieczenia. W myśl zaś ust. 2 art. 6 ustawy, stosowanego także z mocy przepisu art. 28 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych (art. 117 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS), za okresy składkowe uważa się również przypadające przed 15 listopada 1991 roku okresy opłacania składek na ubezpieczenie społeczne (bądź okresy, za które nie było obowiązku opłacania składek) obywateli polskich za granicą - u innych pracodawców zagranicznych, jeżeli w okresie pracy za granicą były opłacane składki na ubezpieczenie społeczne w Polsce.

Stosownie natomiast do przepisu § 6 ust. 2 uchwały Rady Ministrów nr 123 z dnia 3 września 1984 r. w sprawie zasad podejmowania pracy przez obywateli polskich za granicą u pracodawców zagranicznych (M.P. Nr 23, poz. 157 ze zm.), w brzmieniu obowiązującym od 28 listopada 1985 r., jednostka kierująca obywatela polskiego do pracy za granicą u pracodawcy zagranicznego obowiązana była przekazywać na konto ZUS miesięcznie kwotę w złotych odpowiadającą 28% średniej płacy z roku poprzedniego w gospodarce społecznej, bez uwzględnienia płac w przemyśle wydobywczym, po to, aby zrefundować koszty świadczeń z ubezpieczenia społecznego (§ 6 ust. 2). Zgodnie z przepisem § 6 ust. 3 uchwały, jednostka kierująca obowiązana była potwierdzać okresy zatrudnienia za granicą, za które dokonała wpłat na rzecz ZUS – dla celów ubezpieczenia społecznego. Zasady ustalania wysokości i tryb przekazywania przez osobę kierowaną do pracy za granicą wpłat w walucie obcej na rzecz jednostki kierującej oraz sposobu wykorzystania tych wpłat, normowało zarządzenie Ministra Finansów z dnia 27 grudnia 1984 r. (M.P. Nr 30, poz. 208 ze zm.), którego przepisy dotyczyły umów zawartych po wejściu w życie uchwały Rady Ministrów nr 123 (§ 5 ust. 1). Stosownie do przepisu § 4 pkt 3 zarządzenia jednostka kierująca część kwot pochodzących ze środków wpłaconych przez obywatela pracującego za granicą, była zobowiązana wpłacić na rzecz ZUS z tytułu uprawnień do emerytur i rent.

W okresie od 31 grudnia 1989 r. do 1 grudnia 1991 r. obowiązek odprowadzania składki na ubezpieczenie społeczne na konto ZUS, przez jednostkę kierującą, za każdą osobę skierowaną do pracy za granicą u pracodawcy zagranicznego nakładał przepis art. 29 ustawy z dnia 29 grudnia 1989 r. o zatrudnianiu (Dz. U. Nr 75, poz. 446), a zgodnie z art. 28 ust. 1 tej ustawy okres zatrudnienia obywateli polskich za granicą na podstawie umów zawartych z nimi przez te jednostki jest traktowany jak okres zatrudnienia w Polsce w zakresie uprawnień pracowniczych oraz w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, o ubezpieczeniu społecznym i rodzinnym (...).

Od 1 grudnia 1991 r. okres zatrudnienia obywateli polskich za granicą na podstawie umów zawartych przez upoważnione jednostki kierujące z obywatelami polskimi, kierowanymi przez te jednostki do pracy za granicą u pracodawców zagranicznych, jest traktowany jako okres zatrudnienia w Polsce w zakresie uprawnień pracowniczych oraz w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, o ubezpieczeniu społecznym i rodzinnym oraz świadczeniach pieniężnych z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, pod warunkiem opłacania składek na ubezpieczenie społeczne i Fundusz Pracy, chyba że umowy międzynarodowe stanowią inaczej (art. 44 ustawy z dnia 16 października 1991 r. o zatrudnieniu i bezrobociu, Dz.U.1991.106.457).

Zgodnie z poglądem wyrażonym w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2010 r. (II UK 328/2009, Lex Polonica nr 2444470) oraz z dnia 1 czerwca 2010 r. (II UK 5/2010, LEX nr 589882), okresy wykonywania pracy za granicą w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze na podstawie umów o pracę zawartych bezpośrednio z pracodawcami zagranicznymi mogą być uznane za okresy zatrudnienia w rozumieniu art. 32 ust. 1, 2 i 4 ustawy o emeryturach i rentach, pod warunkiem opłacenia składek w Polsce również ubezpieczenia emerytalne i

rentowe (art. 6 ust. 1 i 2 tej ustawy w związku z art. 7 pkt 3 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych), chyba że na podstawie umów o zatrudnieniu lub umów międzynarodowych pracownik został objęty ubezpieczeniem w trybie i na zasadach obowiązujących w państwie zatrudnienia lub określonych w umowach międzynarodowych (np. obowiązkiem podlegania ubezpieczeniu właściwemu dla pracowników pracodawcy zagranicznego w jego siedzibie za granicą lub w innym miejscu prowadzenia przezeń działalności). Stanowi to kontynuację linii orzeczniczej, że okresy zatrudnienia obywateli polskich za granicą wliczane są do okresów ubezpieczenia społecznego w Polsce pod warunkiem opłacenia składki w polskim organie ubezpieczeń społecznych, chyba że ustawa lub ratyfikowana umowa międzynarodowa stanowi inaczej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 sierpnia 2001 r., II UKN 500/2000, OSNP 2003/10, poz. 258), oraz że do okresu pracy w szczególnych warunkach wlicza się okresy wykonywania za granicą u zagranicznych pracodawców prac wymienionych w wykazach stanowiących załączniki do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego, jeżeli są one uznane za okresy składkowe (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 marca 2003 r., II UK 196/2002, OSNP 2004/8, poz. 144).

Mając na uwadze powyższe Sąd Apelacyjny zwraca uwagę, że w aktach emerytalnych (k. 17, k.18, k.19, k.20, k.21, k.49) znajdują się zaświadczenia, które potwierdzają, iż ubezpieczony w okresach szczegółowo wymienionych powyżej był zatrudniony u armatorów zagranicznych na stanowisku marynarza i starszego marynarza oraz że we wskazanych okresach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę jako członek załóg ww. statków morskich w żegludze międzynarodowej (pkt 4 działu VIII wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze - (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm. oraz pkt 1 poz. 4 działu VIII wykazu A, stanowiącego załącznik do zarządzenia nr 24 Ministra – Kierownika Urzędu Gospodarki Morskiej z dnia 15 sierpnia 1983 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu gospodarki morskiej, jak również pkt 23 załącznika Nr 1 do ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych). Zaświadczenia te potwierdzają również, co było zresztą w sprawie niesporne, iż jednostki kierujące wnioskodawcą do pracy za granicą uiszczały na rzecz ZUS składki na ubezpieczenie społeczne na zasadach i w wysokości przewidzianych w obowiązujących w tym zakresie przepisach.

Podkreślenia wymaga, że zaświadczenie o okresach pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, o którym mowa w art. 51 ustawy o emeryturach pomostowych, w postępowaniu sądowym traktować należy, jako dokument prywatny w rozumieniu art. 245 k.p.c., który stanowi dowód tego, że osoba, która je podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 czerwca 2009 r., I UK 24/09, LEX nr 518067). Przy niespornym okresie zatrudnienia, okres pracy w szczególnych warunkach może być udowodniony w każdy sposób. Dowodem może być m.in. zaświadczenie wystawione przez pośrednika, albowiem bezsprzecznie obrazuje ono przebieg zatrudnienia ubezpieczonego.

W ocenie Sądu Apelacyjnego bez znaczenia dla oceny prawa wnioskodawcy do emerytury pomostowej pozostaje okoliczność, że podmiotów kierujących wnioskodawcę do pracy za granicą nie można uznać za podmioty uprawnione do wystawienia zaświadczenia, o jakim mowa

w art. 51 ustawy o emeryturach pomostowych ani za płatników składek, o których mowa

w art. 2 tejże ustawy, jak również że wnioskodawcę, czy to z (...) Spółką z o.o., czy to – podnoszony przez skarżącego w apelacji zarzut – z (...), nie łączył stosunek pracy. Przedmiotowe zaświadczenia służą jednostce organizacyjnej ZUS do ustalenia faktów ubezpieczeniowych – okresów pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze przypadających przed dniem 1 stycznia 2009 r. Takie zaświadczenie stanowi jedynie domniemanie i podstawę do przyjęcia, że okres pracy w nim podany jest okresem pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze. Dla samego zaś uzyskania uprawnienia do emerytury pomostowej istotne znaczenie ma fakt wykazania pracy w warunkach szczególnych, a nie to, czy zaświadczenie o pracy w takich warunkach wystawił płatnik składek będący pracodawcą w rozumieniu art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. Nr 237, poz.1656 ze zm.). W ocenie Sądu Apelacyjnego w przypadku pracowników kierowanych do pracy za granicą, rolę właściwego i wystarczającego dowodu wykazującego okoliczność zatrudnienia w warunkach szczególnych spełniają odpowiednie zaświadczenia wydawane przez jednostki kierujące do pracy u zagranicznych armatorów (tak też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 14 maja 2014 r., II UK 465/13).

Sąd Apelacyjny zwraca w tym miejscu uwagę, co podkreślał zresztą również Sąd I instancji, na wewnętrzną niespójność w stanowisku organu rentowego, który z jednej strony kwestionował uznanie okresów zatrudnienia ubezpieczonego za granicą za równorzędne z okresami zatrudnienia w Polsce pod względem możliwości korzystania z uprawnień przewidzianych w przepisach ustawy o emeryturach pomostowych, a z drugiej strony, jak wynika z treści karty przebiegu zatrudnienia, zaliczył te okresy do ogólnego stażu pracy, jako okresy składkowe.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, ubezpieczony bezsprzecznie wykonywał w spornych okresach pracę na stanowisku marynarza/starszego marynarza, a zatem świadczył pracę w szczególnych warunkach, o której mowa w poz. 23 „Prace na statkach żeglugi morskiej” wykazu prac w szczególnych warunkach, stanowiącego załącznik nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych. Pracę tę uznać należy za pracę w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych. Za okres wykonywania tejże pracy zostały odprowadzone przez jednostkę kierującą w kraju, zgodnie z obowiązującymi wówczas przepisami, składki na zaopatrzenie emerytalne ubezpieczonego, co nie było w toku procesu kwestionowane. Oczywistym jest również, z uwagi na specyfikę pracy na morzu, że skarżący wykonywał ją stale i w ramach pełnego etatu (odizolowane miejsce pracy, a zarazem miejsce pobytu). Ubezpieczony zatem spełnił przesłankę posiadania na dzień wejścia w życie ustawy 15-letniego stażu pracy w warunkach szczególnych. Po doliczeniu do wymaganego okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze zaliczonego już przez pozwanego, spornych okresów zatrudnienia wnioskodawcy u pracodawców zagranicznych, łączny okres pracy wnioskodawcy w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych, na dzień 1 stycznia 2009 r. przekracza bowiem wymagany ustawowo okres 15 lat.

Mając na uwadze powyższe uznać należało, iż Sąd I instancji prawidłowo stwierdził, że sporne okresy zatrudnienia ubezpieczonego za granicą u pracodawców zagranicznych za pośrednictwem podmiotów kierujących, stanowią okresy składkowe, za które były odprowadzane składki na ubezpieczenia społeczne w Polsce, a zatem podlegają one zaliczeniu na poczet zarówno ogólnego stażu pracy, jak i stażu pracy w warunkach szczególnych.

Ubezpieczony zatem spełnił przesłankę posiadania na dzień wejścia w życie ustawy 15-letniego stażu pracy w warunkach szczególnych, w konsekwencji czego wyrok Sądu Okręgowego, uznający odwołanie ubezpieczonego za uprawnione, uznać należało za trafny.

Wobec powyższego Sąd Apelacyjny na mocy art. 385 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.

SSA Maria Sałańska-Szumakowicz SSA Jerzy Andrzejewski SSO del. Maria Ołtarzewska